

- мотивации персонала [Электронный ресурс] / В.В. Куренная // Известия Оренбургского государственного аграрного университета. – 2012. – Вып. № 36-1. Т.4. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/razrabotka-modeli-upravleniya-kachestvom-produktsii-s-uchyotom-motivatsii-personala>
12. Литвинюк О.П. Развитие корпоративной культуры предприятия [Электронный ресурс] / О.П. Литвинюк, А.О.Ватаманюк – Режим доступа: <http://enuftir.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11957/1/1-4.pdf>
13. Логинова Ю. С. Управление персоналом на идеологическом уровне / Ю.С. Логинова // Молодой ученый. — 2012. — №4. — С. 154-157.
14. Овчаренко О.М. Організаційно-економічні засади управління розвитком корпоративної культури промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / О.М. Овчаренко. – Суми. – 2014. – 21с.
15. Поведение персонала или Корпоративная культура [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bodylang.ru/mcoursebus/157-collective.html>
16. Рынкевич Н.С. Модели организационной культуры экономической природы / Н.С. Рынкевич // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – В.1.Т.3. – С.155-159
17. СМК как средство повышения конкурентоспособности компании культура [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.jetinfo.ru>
18. Харченко А.А. Корпоративная культура организации как фактор повышения качества предоставляемых услуг [Электронный ресурс]. / А.А. Харченко, В.В. Гавриш // Проблемы современной экономики. – Режим доступа: cyberleninka.ru/.../korporativnaya-kultura-organizatsii-kak-faktor-povysheniya-kach.
19. Шевченко И.Ю. Культурно-ценностные основания трудовых мотиваций в современной России // Система ценностей современного общества 20012. – №2. – С. 234-343

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Токмакова І.В.*

УДК 63:339.137.2

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i54.76312>

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Корінь М.В., к.е.н., ст. викладач,
Міжєвська К.В., магістр (УкрДУЗТ)*

В статті визнано, що важливим аспектом реалізації, визначеного Україною курсу на європейську інтеграцію, є забезпечення відповідності продукції сільськогосподарських виробництв європейським стандартам якості та безпеки і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу країни на європейському ринку сільськогосподарської продукції. Виділено основні проблеми, які й призводять до загострення економічної ситуації в галузі та вивчено основні засади Єдиної аграрної політики ЄС. Встановлено, що в основі даної політики знаходиться система державного регулювання та фінансової підтримки аграрного сектору, яка передбачає податкове регулювання та стимулювання аграрного виробництва, державну підтримку та фінансування розвитку сільського господарства. На основі цього запропоновано напрямки підвищення

© Корінь М.В.,
Міжєвська К.В.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 54, 2016

конкурентоспроможності вітчизняних аграрних виробництв, неодмінною складовою яких визначено систему державного регулювання та підтримки розвитку аграрного комплексу, яка б сприяла створенню сприятливих умов для реалізації економічних трансформацій в галузі та забезпечила підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних аграрних виробництв на європейському ринку сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: конкурентоспроможність, аграрне виробництво, аграрна політика ЄС, інтеграція, напрямки підвищення конкурентоспроможності.

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ АГРАРНОГО ПРОИЗВОДСТВА В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

**Коринь М.В., к.э.н., ст. преподаватель,
Мижевская К.В., магистр (УкрГУЖТ)**

В статье установлено, что важным аспектом реализации, определенного Украиной курса на европейскую интеграцию, является обеспечение соответствия продукции сельскохозяйственных производств европейским стандартам качества и безопасности и, соответственно, повышение конкурентоспособности аграрного комплекса страны на европейском рынке сельскохозяйственной продукции. Выделены основные проблемы, которые приводят к обострению экономической ситуации в отрасли и изучены основные принципы Единой аграрной политики ЕС. Установлено, что в основе данной политики находится система государственного регулирования и финансовой поддержки аграрного сектора, которая предусматривает налоговое регулирование и стимулирование аграрного производства, государственную поддержку и финансирование развития сельского хозяйства. На основе этого предложены направления повышения конкурентоспособности отечественных аграрных производств, непременной составляющей которых определено систему государственного регулирования и поддержки развития аграрного комплекса, которая б способствовала созданию благоприятных условий для реализации экономических трансформаций в отрасли и обеспечила повышение уровня конкурентоспособности отечественных аграрных производств на европейском рынке сельскохозяйственной продукции.

Ключевые слова: конкурентоспособность, аграрное производство, аграрная политика ЕС, интеграция, направления повышения конкурентоспособности.

AREAS OF COMPETITIVENESS AGRICULTURAL PRODUCTION IN CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

**Korin M.V., senior lecturer,
Mijevskaja K.V., master (USU of RT)**

The paper recognized that important aspects of the specified Ukraine European integration course, is ensuring that European agricultural products quality and safety standards and, therefore, increase the competitiveness of agriculture of countries in the European market of agricultural products. The situation on the domestic agricultural market, points to the ineffectiveness of Ukraine defined priorities and directions of development of agrarian sector. It was established that the position of Ukrainian agricultural production has not reached the level at which began a rapid decline in the development of the agricultural sector. On this basis, highlights the main problems and lead to the worsening economic situation in the industry. Introduction to the principles of the Single Agricultural Policy of the EU revealed that at its core is a system of state regulation and financial support to the agricultural sector, which provides tax regulation and promotion of agricultural production, government support and funding for agricultural development, and aims to support agricultural cooperatives, management technical the progress and development of human resource capacity of the agricultural sector workers of the Member states. On this basis, determined that the European

integration scenario Ukrainian agricultural production should be based on the current transformation of the existing principles of the industry and provide for technical and technological modernization of farms, improving their innovation activity, introduction of modern mechanisms to attract investment funds and harmonization of quality standards for agricultural products. An essential part of this process should be a system of state regulation and support the development of the agricultural sector, to facilitate an enabling environment for the realization of economic transformation in the industry and ensure improvement of the competitiveness of domestic agricultural production in the European market of agricultural products.

Keywords: *competitiveness, agricultural production, agricultural policy EU integration, ways of increasing competitiveness.*

Актуальність теми дослідження. Важливим аспектом реалізації, визначеного Україною курсу на європейську інтеграцію, є забезпечення відповідності продукції сільськогосподарських виробництв європейським стандартам якості та безпеки і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу країни на європейському ринку сільськогосподарської продукції. Адже саме аграрний сектор економіки України є важливою складовою системи національного господарства, яка не лише забезпечує значну долю бюджетних надходжень, але й визначає рівень продовольчої безпеки країни. Так, на долю аграрного виробництва України припадає майже 20% ВВП та 18,5% зовнішньоторгівельного обороту країни [1].

Однак, незважаючи на це, існує становище більшості сільськогосподарських підприємств України наразі відзначається нерациональним використанням їх виробничо-ресурсного потенціалу, незадовільним рівнем якості продукції та, відповідно, недостатнім рівнем її конкурентоспроможності на світовому ринку сільськогосподарської продукції. Адже з часів отримання Україною незалежності із року в рік фактично відбувалося розбалансування системи виробничої спеціалізації сільськогосподарських підприємств та руйнування потужного аграрного потенціалу країни. Зміна економічних умов функціонування підприємств та реформування галузі сільського господарства так і не забезпечили істотного поліпшення фінансово-економічного стану сільськогосподарських виробництв та ще більше поглибили економічну кризу в галузі. Саме тому, зміна політичного вектору інтеграції України створює величезні перспективи для розвитку аграрних виробництв та одночасно потребує

реалізації ефективних інструментів забезпечення високого рівня їх конкурентоспроможності на європейському ринку аграрної продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України неодноразово доповідалася та обговорювалася вченими, політиками та економістами, які пропонували різні шляхи подолання кризи в сільському господарстві. Серед найбільш відомих науковців, які обіймаються проблемами підвищення конкурентоспроможності аграрних виробництв, можна виділити таких вчених, як Андрющенко Б.В., Гилко М.Д., Дем'яненко М.Я., Дем'янчук В.В., Зінчук Т.О., Кириленко І.Г., Ломаченко Т.І., Саблук П.Т., Скупий В.М., Ульяновченко О.В., Черевко Д.Г. та інших [2-8]. Цими науковцями можливості підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу вбачаються в реалізації ефективної державної аграрної політики, в формуванні кластерних утворень, в покращенні інвестиційного клімату та адаптації вітчизняних стандартів зі стандартами ЄС. Попри це, питання підвищення конкурентоспроможності аграрних виробництв України є наразі надзвичайно актуальним у зв'язку з ратифікацією Угоди з ЄС та підписанням Зони вільної торгівлі, що вимагає від вітчизняних аграріїв наближення власних технологій вирощування сільськогосподарських культур і тварин до стандартів європейського ринку. Саме тому, *метою статті* є вивчення засад Єдиної аграрної політики ЄС та визначення на цій основі основних напрямків підвищення конкурентоспроможності вітчизняних аграрних виробництв в контексті їх інтеграції в європейський економічний простір.

Вклад основного матеріалу дослідження.

Конкурентоспроможність аграрних виробництв є комплексною характеристикою, яка відображає такий рівень розвитку сільськогосподарських підприємств, за якого забезпечується виробництво екологічно безпечної та високоякісної аграрної продукції, такої, що за усіма споживчими характеристиками відповідає технічним регламентам і сертифікаційним вимогам світового ринку, а також досягається оптимальний рівень витрат. Відтак рівень конкурентоспроможності аграрного комплексу та можливість випуску конкурентоспроможної продукції в значній мірі залежить від техніко-технологічної бази підприємств, кваліфікації персоналу, технологій переробки продукції і визначається рівнем ефективності аграрної політики в країні. Остання має встановлювати стратегічні

цілі галузі і бути спрямована на створення умов для реалізації ефективних механізмів досягнення визначених пріоритетів.

На вітчизняному ринку аграрного виробництва на сьогоднішній день склалася ситуація, що вказує на недовість визначених Україною пріоритетів та напрямків розвитку аграрної галузі. Незважаючи на окремі позитивні зрушення в розвитку олійно-жирового комплексу, вирощуванні пшениці, соняшнику, ріпаку та сої в цілому становище українського аграрного виробництва так і не досягло того рівня, за якого розпочалося стрімке падіння темпів розвитку аграрного комплексу. Динаміка індексу продукції сільського господарства за період з 2008 по 2015 роки (див. рис. 1) хоча і демонструє збільшення обсягів виробництва, однак в цілому ситуація в галузі має тенденції до погіршення.

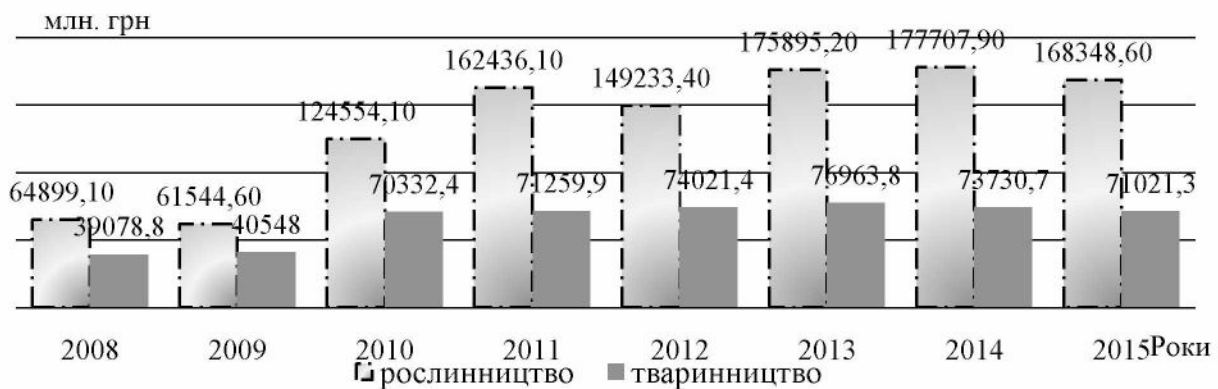

Рис. 1. Динаміка виробництва валової продукції сільського господарства за період з 2008 по 2015 роки [9]

Підтримуючи точку зору більшості експертів, варто визнати, що ситуація, яка наразі склалася в аграрному комплексі країни, є наслідком дії існуючих проблем, що й призводять до загострення економічної ситуації в галузі. Найбільш значущими з яких варто визнати [10, 11]:

по-перше, незавершеність земельної реформи, що призводить до нерационального використання земельних ресурсів та появи депресивних територій;

по-друге, невідповідність існуючих програм реформування принципам та вимогам законодавства ЄС, що досить ускладнює процеси трансформації та скасовує економічні можливості аграрного самовідтворення;

по-третє, наявність структурних диспропорцій у розвитку аграрного комплексу, які обумовлені орієнтацією сільськогосподарських виробників на вирощуванні експортно вигідних культур і, як наслідок цього, незбалансованість випуску сільськогосподарської продукції;

по-четверте, низький технологічний рівень сільськогосподарського виробництва та високий рівень його енергозатратності, що призводить до отримання неконкурентоспроможної продукції та обумовлює її невідповідність сертифікаційним вимогам ринку ЄС;

по-п'яте, недостатній рівень гармонізації вітчизняних стандартів в сфері

сільськогосподарського виробництва зі стандартами ЄС та вимогами міжнародного ринку сільськогосподарської продукції;

по-шосте, незадовільний рівень державної фінансової підтримки аграрних виробництв та їх інноваційної діяльності, що обумовлює зменшення родючості сільськогосподарських угідь та падіння рівня врожайності в країні.

Такі проблеми галузі не лише створюють бар'єри для виходу сільськогосподарської продукції на ринок ЄС, але й значно зменшують її конкурентні переваги у порівнянні з імпортними зразками. Адже європейський ринок сільськогосподарської продукції побудований на принципах екологічності і органічності та регулюється виключно стандартами ЄС, які встановлюють технічні, екологічні та вимоги у сфері санітарних і фіто-санітарних заходів. Зокрема, технічні бар'єри торгівлі агропромисловою продукцією на європейському ринку стосуються нанесення відповідного маркування на продукцію, дотримання складу та вимог до якості, ємності і зовнішнього вигляду упаковки. Екологічні вимоги стосуються: по-перше, регулювання торгівлі небезпечними хімікатами (встановлюють обмежений рівень небезпечних хімічних речовин та пестицидів в продукції); по-друге, контролю на наявність стійких органічних забруднювачів; по-третє, реєстрації, оцінки, дозволу та обмеження хімічних речовин; по-четверте, вимог до засобів захисту рослин та біоцидів тощо. Окрім цього, до певних видів агропромислової продукції також встановлюються маркетингові стандарти та імпортні обмеження, що відповідним чином регулюють систему постачання аграрної продукції в країні ЄС [12].

Європейська модель розвитку сільського господарства побудова на реалізації Єдиної аграрної політики ЄС, в рамках якої здійснюється регулювання ринку сільськогосподарської продукції та забезпечується розвиток аграрного виробництва і сільської місцевості країн-учасниць ЄС. В основі даної політики знаходиться система державного регулювання та фінансової підтримки аграрного сектору, яка передбачає [13-15]:

1) податкове регулювання та стимулювання аграрного виробництва, що передбачає реалізацію різного роду податкових інструментів впливу таких, як податкові пільги, субсидії, дотації, податкові кредити та канікули тощо. Так, податкове регулювання розвитку сільського господарства країн ЄС передбачає, що податком обкладаються лише окремі групи імпортованих в ЄС товарів, податкова ставка на них встановлюється на такому рівні, який необхідний для підвищення рівня світових цін до цільового рівня ЄС. Прямі дотації надаються у формі єдиного платежу на ферму чи площу землі і передбачають виплату фермерським господарствам консолідованого платежу, розрахованого, виходячи з доступної для країни допомоги аграрному сектору та кількості ферм чи площ оброблюваних земель;

2) державну підтримку та фінансування розвитку сільського господарства слід надавати як шляхом безпосереднього виділення допомоги аграріям у вигляді субсидій, так і за рахунок створення ефективної системи сільськогосподарського кредитування. Так, у Великобританії державна система підтримки аграріїв окрім державних субсидій, які становлять більше 25% у загальній вартості продукції сільського господарства, передбачає стимулювання розвитку міжгалузевої співпраці шляхом формування системи дилерських підприємств, що забезпечують сервісне інженерно-економічне обслуговування сільськогосподарських підприємств [16]. На відміну від Великобританії, у Німеччині діє система пільгового кредитування через створення в країні спеціалізованих банків для кредитування фермерів. Такі кооперативні банки окрім того, що за державними програмами фінансування надають сільськогосподарським виробникам пільгові кредити під низькі відсотки, іноді банки й самі залучаються до торгівлі товарами сільського господарства [16];

3) реалізацію механізму інтервенційних цін, за якого у випадку перенасичення ринку сільськогосподарською продукцією, коли ціни на неї падають нижче контрольованого рівня, ЄС через відповідні державні інтервенційні агентства скуповує дану продукцію, а в протилежному випадку навпаки – проводить реалізацію раніше

накопичених запасів. Такий механізм дозволяє контролювати рівень цін на відповідні види сільськогосподарської продукції (зернові, рис, цукор, сухе молоко, масло і яловичину) та мінімізувати ризик недоотримання доходів фермерськими господарствами країн-членів ЄС;

4) розвиток сільськогосподарської кооперації, що дозволяє аграрним господарствам не залежно від їх розміру та масштабів діяльності брати участь в технічно розвинутому агропромисловому бізнесі і, відповідно, отримати синергетичний ефект від такого роду кооперативної взаємодії. Сьогодні в ЄС нараховується близько 14 млн. фермерських господарств, що утворюють більше 38 тисяч сільськогосподарських кооперативів;

5) управління технічним прогресом та розвитком кадрового потенціалу працівників аграрної сфери. Управління науково-інноваційною діяльністю у сільському господарстві країн-членів ЄС здійснюється через реалізацію методів державного стимулювання процесів створення інновацій, що передбачають як використання систем субсидування, пільгового оподаткування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, розвиток венчурного фінансування і інструментів фондового ринку, так і формування об'єктів науково-технічної інфраструктури, створених у формі спеціальних управлінських консультативних служб, інноваційних наукових фондів, інкубаторів та технопарків. Для стимулювання процесів розробки нових сортів та гібридів сільськогосподарських культур, порід тварин і зразків кормів, забезпечення їх біологічного та генетичного різноманіття, створення сучасних ресурсозберігаючих технологій, систем оброблення ґрунтів, механізмів та засобів захисту рослин і тварин в деяких країнах ЄС створено досить ефективну систему бюджетного чи змішаного фінансування діяльності об'єктів інноваційної інфраструктури. З метою інноваційного розвитку галузі сільського господарства досить часто держава не тільки субсидує діяльність інкубаторів, технопарків та інноваційних центрів, але й сприяє розвитку венчурного фінансування шляхом формування

спеціальних фінансових інститутів розвитку сільськогосподарських підприємств.

Отже, можна відзначити, що наразі в країнах ЄС сформовано чітку політику підтримки процесів розвитку аграрного виробництва, яка дозволяє не тільки сформуванню високого рівня довіри споживача до виробників сільськогосподарської продукції, але й сприяє постійному удосконаленню економічного потенціалу аграріїв. Задіяні в ній інструменти державного регулювання спрямовані як на зростання продуктивності сільського господарства шляхом просування технічного прогресу і забезпечення раціонального розвитку сільськогосподарського виробництва, оптимального використання трудових ресурсів галузі, так і на забезпечення стандартів життя сільського населення, зокрема, шляхом підвищення доходів зайнятих у сільськогосподарському виробництві, стабілізацію ринків сільськогосподарської продукції і відповідно, продовольчої безпеки країн-членів ЄС.

Можливість реалізації наявного потенціалу аграрного комплексу України на сьогоднішній день, в першу чергу, стримується невідповідністю сільськогосподарської продукції європейським та міжнародним стандартам безпеки і якості. Адже, на відміну від Європи, виробництво більшої частини продукції тваринництва в Україні здійснюється, головним чином, господарствами населення, які не мають фінансових можливостей для застосування сучасних технологій в процесі її вирощування. Так, у 2014 році населенням країни вирощувалося 71,6% загальної кількості голів великої рогатої худоби, з яких 77% припадає на утримання корів; 53,1% - свиней та 87% вирощувалося овець [15]. Окрім цього, відсутність можливостей економити на масштабах виробництва, скорочує фінансові результати аграріїв і відповідно, не дозволяє отримати останнім відповідні сертифікати міжнародного зразка, що є достатньо витратним процесом як за часом, так і за рівнем грошових витрат.

Що стосується продукції рослинництва, то, беззаперечно, саме вона складає основну частину експорту українського аграрного виробництва. Одним із факторів, що обмежує експортні можливості

вітчизняних агропромислових виробництв, є встановлені квоти на експорт зернових до країн ЄС та якість продукції рослинництва. Зокрема, особливо гостро ця проблема постає у випадку експорту української пшениці на європейський ринок, для якої розмір експортної квоти становить тільки 950 тис. тонн на рік, а поставляється остання виключно для фуражних цілей і відповідно, реалізується за нижчими за ринкові ціни [17].

Враховуючи основи європейської політики щодо підтримки розвитку аграрного комплексу країн-членів ЄС, основною проблемою, що обмежує конкурентні можливості вітчизняних аграріїв на європейському ринку сільськогосподарської продукції, варто визнати проблему сертифікації та стандартизації сільськогосподарської продукції. Саме затягування процесу гармонізації українських стандартів з європейськими стандартами безпеки і якості продуктів харчування є основним обмежувальним чинником конкурентного потенціалу української аграрної продукції. В цьому аспекті Україною зроблено ще досить мало. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, з 297 стандартів системи Кодексу Аліментаріус гармонізовано та знаходяться на стадії затвердження 30 стандартів. Крім того, до міжнародних та європейських норм гармонізовано:

- у класі «Сільське господарство» – 261 стандарт ISO (52 % від 499 стандартів, що складають загальну кількість діючих стандартів ISO в цьому класі);

- у класі «Технологія виробництва харчових продуктів» – 381 стандарт ISO (59 % від 645 стандартів, що складають загальну кількість діючих стандартів ISO в цьому класі);

- у класі «Сільське господарство» – 58 стандартів EN (64 % від 90 стандартів, що складають загальну кількість діючих стандартів EN в цьому класі);

- у класі «Технологія виробництва харчових продуктів» – 63 стандарти EN (40 % від 157 стандартів, що складають загальну кількість діючих стандартів EN в цьому класі) [17].

Саме невідповідність української продукції європейським стандартам є суттєвою загрозою розвитку вітчизняного

аграрного сектору, оскільки стримує постачання сільськогосподарської продукції на ринки країн-членів ЄС і, відповідно, призводить до зниження дохідності вітчизняних сільськогосподарських виробництв, до послаблення їх конкурентних позицій.

З метою мінімізації ризиків та підвищення конкурентоспроможності аграрного комплексу на європейському ринку сільськогосподарської продукції внаслідок підписання угоди про асоціацію між Україною та ЄС необхідно реалізувати низку заходів в рамках виконання основних засад державної аграрної політики, які створять умови для посилення конкурентних позицій продукції вітчизняних аграріїв. Головна увага на сьогоднішній день має бути зосереджена на:

- прискоренні процесу впровадження європейських та міжнародних стандартів безпеки та якості продуктів харчування у сфері аграрного виробництва;

- створенні умов для розвитку в країні фермерських господарств, а відповідно, й активізації кооперативного руху на селі, спрямованого на спільне ведення господарської діяльності окремими суб'єктами господарювання, що дозволить зменшити витрати на виробництво і реалізацію сільськогосподарської продукції, підтримці процесів формування кластерних утворень в галузі;

- розробці ефективної системи державної підтримки сільськогосподарських підприємств, що впроваджують та приймають участь в процесах створення інновацій, шляхом запровадження системи їх адресного фінансування та податкового стимулювання (виділення грантів, субвенцій, надання податкових пільг та преференцій), реалізації зваженої митно-тарифної політики;

- стимулюванні інноваційної активності в аграрному комплексі країни за рахунок формування в галузі сучасних механізмів венчурного і кредитного фінансування, відновлення внутрішньогалузевої інноваційної інфраструктури та розвитку внутрішнього ринку інновацій;

- реалізації техніко-технологічної модернізації аграрних виробництв, зниженні рівня їх енерговитратності та впровадженні енергозберігаючих технологій глибокої

переробки продукції підприємств сільського господарства;

- впровадженні у виробництво нових сортів сільськогосподарських культур та освоєнні сучасних систем землеробства і насінництва, технологій вирощування органічної продукції;

- активізації інноваційного партнерства сільськогосподарських виробників з науково-дослідною сферою країни шляхом залучення інвестицій через механізм державного партнерства та державних гарантій на проведення фундаментальних і прикладних досліджень, реалізації фінансових інструментів залучення інвестиційних коштів в інноваційний сектор аграрного виробництва, а також розвитку державного страхування інноваційних і аграрних ризиків;

- створенні сучасної системи інформаційного та кадрового забезпечення підприємств сільського господарства за рахунок організації інформаційного обміну між усіма учасниками процесу створення аграрної продукції, забезпечення доступу вітчизняним аграріям до сучасних зразків агроінновацій та реалізації державної програми підготовки кадрів високої кваліфікації для потреб вітчизняного аграрного виробництва;

- упорядкуванні земельного законодавства та посиленні контролю використанням сільськогосподарських угідь, дотриманням умов для нормального відтворення та підвищення родючості ґрунтів тощо.

Висновок. Таким чином, в контексті реалізації євроінтеграційного вектору розвитку України важливим завданням виступає саме необхідність адаптації вітчизняного аграрного комплексу до сертифікаційним вимог та умов ЄС і, відповідно, підвищення рівня його конкурентоспроможності на європейському ринку сільськогосподарської продукції. Вивчення основних засад Єдиної аграрної політики ЄС дозволило встановити, що сценарій євроінтеграції українського аграрного виробництва має базуватися на трансформації існуючих наразі принципів функціонування галузі і передбачати проведення техніко-технологічної модернізації сільськогосподарських

підприємств, підвищення рівня їх інноваційної активності, впровадження сучасних механізмів залучення інвестиційних коштів та гармонізацію стандартів якості сільськогосподарської продукції. Неодмінною складовою цього процесу має стати система державного регулювання та підтримки розвитку аграрного комплексу, яка б сприяла створенню сприятливих умов для реалізації економічних трансформацій в галузі та забезпечила підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних аграрних виробництв на європейському ринку сільськогосподарської продукції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. ЕС-Україна. Снятие пошлин и аграрный экспорт Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukragroconsult.com/news/es-ukrainasnyatie-poshlin-i-agrarnyi-eksport-ukrainy>. – Загл. с экрана.
2. Гилка М. Д. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств та їх державна підтримка / М. Д. Гилка // Економіка АПК. – 2012. – № 3. – С. 78–83.
3. Дем'яненко М.Я. Державна політика фінансової підтримки розвитку аграрного сектору АПК: монографія / М.Я. Дем'яненко, Т.П. Саблук, В.М. Скупий та ін., за ред. М.Я. Дем'яненка. – К.: ННЦІАЕ, 2011. – 372 с.
4. Зинчук Т.А. Устойчивое развитие сельского хозяйства Украины в условия евроинтеграционной адаптации / Т.А. Зинчук // Устойчивое развитие. – 2014. – № 15. – С. 40-45.
5. Кириленко І.Г. Деякі аспекти державної аграрної політики в Україні в умовах світової фінансової кризи / І.Г. Кириленко, В.В. Дем'янчук, Б.В. Андрущенко // Економіка АПК. – 2008. – №11. – С. 4-9.
6. Ломаченко Т. І. Інноваційний розвиток агропромислового виробництва України: теорія, методологія і організація: автореф. дис... докт. екон. наук: спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / Національний науковий центр «Інститут аграрної

економіки». - Т. І. Ломаченко. - К., 2011. - 34 с.

7. Ульяновченко О. В. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України на кластерних засадах / О. В. Ульяновченко // Вісник аграрної науки. - 2010. - № 10. - С. 56-59.

8. Черевко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК: навч. посіб. / Г. В. Черевко. — К.: Знання, 2011. — 339 с.

9. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. - Назва з екрана.

10. Кваша С.М. Стан та тенденції розвитку сільського господарства країн-членів Європейського Союзу / С.М. Кваша, К.С. Кваша. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 40 с.

11. Постол А.А. Регулювання конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції вітчизняних аграрних підприємств в умовах євроінтеграції // А.А. Постол, А.М. Собченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип. 10. – С. 50-53.

12. Основні вимоги законодавства ЄС до безпеки та якості товарів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/Ukraine+-+EU+export-import+helpdesk+/Non-tariff+regulation>. – Назва з екрана.

13. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: можливості та виклики для України: аналітична доповідь / І.В. Клименко, М.Г. Бугрій, І.В. Ус. — К.: НІСД, 2011. — 19 с.

14. Чужиков В.І. Модернізація аграрної політики ЄС / В.І. Чужиков, О.Й. Вінська // Міжнародна економічна політика. - 2011. – Вип. № 1-2(14-15). – С. 95-114.

15. Можливості і застереження щодо наслідків введення в дію положень Угоди про асоціацію між ЄС та Україною : наук. доп. / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, чл.-кор. НААНУ Т.О. Осташко, д-ра екон. наук В.О. Точиліна ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів." – К., 2013. – 98 с.

16. Бодак І.Г. Зарубіжний досвід розвитку сільського господарства / І.Г. Бодак // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2012. – Вип. 22.6. – С. 164-169.

17. Русан В.М. Оцінка перспектив та можливостей для агропромислового комплексу України внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1633/>. – Назва з екрана.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Зубенко В.О.*

УДК 338.47:656.2

УПРАВЛІННЯ РУХОМ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

*Криворученко О.А., к.е.н., доцент,
Чернік А.М., магістр (Укр ДУЗТ)*

У статті зроблено висновок, що оборотні активи й оборотний капітал є двома категоріями, які характеризують одні й ті ж об'єкти: грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторську заборгованість і запаси.

Розглянуто комплекс питань пов'язаних з управлінням рухом оборотного капіталу підприємства в умовах ринкової економіки. Систематизовано особливості розподілу та ознаки виконання загальних та спеціальних функцій управління оборотним капіталом підприємства. Обґрунтовано необхідність управління рухом оборотного капіталу на основі бюджетування.

© Криворученко О.А.,
Чернік А.М.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 54, 2016